

**УХВАЛА
ДРУГОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Громадської організації „Спілка інвалідів Львівської залізниці“ щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзаців першого, другого частини шостої статті 6 Господарського процесуального кодексу України, пункту 9 частини першої статті 5, статті 8 Закону України „Про судовий збір“ від 8 липня 2011 року № 3674–VI в редакції до внесення змін Законом України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення порядку розподілу судових витрат та судового збору“ від 18 червня 2025 року № 4508–IX

Київ
23 вересня 2025 року
№ 152-2(I)/2025

Справа № 3-48/2025(98/25)

Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України у складі:

Гришук Оксани Вікторівни – головуючого, доповідача,
Петришина Олександра Віталійовича,
Совгирі Ольги Володимирівни,

розглянула на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Громадської організації „Спілка інвалідів Львівської залізниці“ щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзаців першого, другого частини шостої статті 6 Господарського процесуального кодексу України, пункту 9 частини першої статті 5, статті 8 Закону України „Про судовий збір“ від 8 липня 2011 року № 3674–VI (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 14, ст. 87) в редакції до внесення змін Законом України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення порядку розподілу судових витрат та судового збору“ від 18 червня 2025 року № 4508–IX (Голос України, 2025 р., 15 липня).

Заслухавши суддю-доповідача Грищук О.В. та дослідивши матеріали справи, Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а:

1. Громадська організація „Спілка інвалідів Львівської залізниці“ (далі – Громадська організація) в особі голови Процуна Володимира Михайловича звернулася до Конституційного Суду України з клопотанням перевірити на відповідність Конституції України (конституційність) абзаци перший, другий частини шостої статті 6 Господарського процесуального кодексу України (далі – Кодекс), пункт 9 частини першої статті 5, статтю 8 Закону України „Про судовий збір“ від 8 липня 2011 року № 3674–VI в редакції до внесення змін Законом України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення порядку розподілу судових витрат та судового збору“ від 18 червня 2025 року № 4508–IX (далі – Закон).

Згідно з абзацами першим, другим частини шостої статті 6 Кодексу адвокати, нотаріуси, державні та приватні виконавці, арбітражні керуючі, судові експерти, органи державної влади та інші державні органи, зареєстровані за законодавством України як юридичні особи, їх територіальні органи, органи місцевого самоврядування, інші юридичні особи, зареєстровані за законодавством України, реєструють свої електронні кабінети в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами, в обов’язковому порядку. Інші особи реєструють свої електронні кабінети в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами, в добровільному порядку.

Процесуальні наслідки, передбачені Кодексом у разі звернення до суду з документом особи, яка відповідно до цієї частини зобов’язана зареєструвати електронний кабінет, але не зареєструвала його, застосовуються судом також у випадках, якщо інтереси такої особи у справі представляє адвокат.

Оспорюваними положеннями Закону визначено таке:

– від сплати судового збору під час розгляду справи в усіх судових інстанціях звільняються „особи з інвалідністю I та II груп, законні представники дітей з інвалідністю і недієздатних осіб з інвалідністю“ (пункт 9 частини першої статті 5);

– „1. Враховуючи майновий стан сторони, суд може своєю ухвалою за її клопотанням відстрочити або розстрочити сплату судового збору на певний строк, але не довше ніж до ухвалення судового рішення у справі за таких умов:

1) розмір судового збору перевищує 5 відсотків розміру річного доходу позивача – фізичної особи за попередній календарний рік; або

2) позивачами є:

а) військовослужбовці;

б) батьки, які мають дитину віком до чотирнадцяти років або дитину з інвалідністю, якщо інший з батьків ухиляється від сплати аліментів;

в) одинокі матері (батьки), які мають дитину віком до чотирнадцяти років або дитину з інвалідністю;

г) члени малозабезпеченої чи багатодітної сім'ї;

г) особа, яка діє в інтересах малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена; або

3) предметом позову є захист соціальних, трудових, сімейних, житлових прав, відшкодування шкоди здоров'ю.

2. Суд може зменшити розмір судового збору або звільнити від його сплати на підставі, зазначеній у частині першій цієї статті“ (стаття 8).

Суб'єкт права на конституційну скаргу вважає, що встановлення обов'язку сплати судового збору, неможливість звільнення від нього та подання документів до суду лише в електронній формі через особистий електронний кабінет створює дискримінаційні умови для осіб з інвалідністю та громадських організацій, які їх представляють, що призводить до фактичного обмеження їх права на доступ до правосуддя й суперечить „принципам рівності,

справедливості та верховенства права“ та не відповідають статтям 8, 21, 24, 55 Конституції України.

Обґрунтовуючи неконституційність оспорюваних положень Кодексу та Закону, Громадська організація посиляється на окремі положення Конституції України, Кодексу, Закону, а також на судові рішення у своїй справі.

2. Із аналізу конституційної скарги та долучених до неї матеріалів убачається таке.

Управління комунальної власності департаменту економічного розвитку Львівської міської ради (далі – Управління) 13 березня 2024 року звернулося до суду з позовом до Громадської організації про звільнення самовільно зайнятого нею нежитлового приміщення. Господарський суд Львівської області рішенням від 21 серпня 2024 року позов задовольнив повністю: вирішив виселити Громадську організацію із самовільно зайнятого нежитлового приміщення, а також стягнути з Громадської організації на користь Управління 3 028 грн відшкодування витрат на сплату судового збору.

Не погодившись з рішенням Господарського суду Львівської області від 21 серпня 2024 року, Громадська організація оскаржила його до Західного апеляційного господарського суду, який ухвалою від 20 вересня 2024 року апеляційну скаргу залишив без руху та надав десятиденний строк надати зазначеному суду докази: реєстрації електронного кабінету Громадської організації в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі (далі – Електронний суд); сплати судового збору за подання апеляційної скарги в розмірі 4 542 грн у порядку, визначеному Законом; надсилання копії апеляційної скарги Управлінню з урахуванням приписів статті 42 Кодексу. Громадська організація не доіки апеляційної скарги не усунула, проте 1 жовтня 2024 року звернулася до Західного апеляційного господарського суду з клопотанням про звільнення її від сплати судового збору, посиляючись на пункт 9 частини першої статті 5 Закону, відповідно до якого від сплати судового збору під час розгляду

справи в усіх судових інстанціях звільняються особи з інвалідністю I та II груп, законні представники дітей з інвалідністю і недієздатних осіб з інвалідністю.

Західний апеляційний господарський суд ухвалою від 17 жовтня 2024 року повернув апеляційну скаргу Громадської організації у зв'язку із невиконанням вимог ухвали Західного апеляційного господарського суду від 20 вересня 2024 року.

Зазначену ухвалу суду апеляційної інстанції Громадська організація оскаржила до Верховного Суду, який ухвалою від 2 грудня 2024 року залишив касаційну скаргу без руху, оскільки Громадська організація не надала доказів: про реєстрацію електронного кабінету в Електронному суді; про сплату судового збору; про надсилання скарги іншим учасникам справи. Верховний Суд надав Громадській організації десятиденний строк для усунення вказаних недоліків касаційної скарги. Ухвалою від 24 січня 2025 року Верховний Суд у складі колегії судді Касаційного господарського суду повернув касаційну скаргу Громадської організації, оскільки вона вимоги ухвали Верховного Суду про залишення касаційної скарги без руху від 2 грудня 2024 року не виконала.

3. Розв'язуючи питання про відкриття конституційного провадження у справі, Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України виходить із такого.

Згідно із Законом України „Про Конституційний Суд України“ конституційною скаргою є подане до Конституційного Суду України письмове клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих приписів), що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу (частина перша статті 55); конституційна скарга має містити, зокрема, обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих приписів) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону (пункт 6 частини другої статті 55);

конституційна скарга є прийнятною за умов її відповідності вимогам, визначеним статтями 55, 56 цього закону, а також якщо: вичерпано всі національні засоби юридичного захисту (за наявності ухваленого в порядку апеляційного перегляду судового рішення, яке набрало законної сили, а в разі визначеної законом можливості касаційного оскарження – судового рішення, винесеного в порядку касаційного перегляду); з дня набрання законної сили остаточним судовим рішенням, у якому застосовано закон України (його окремі приписи), сплинуло не більше трьох місяців (частина перша статті 77).

3.1. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї матеріалів убачається, що Громадська організація, аргументуючи неконституційність оспорюваних положень Кодексу та Закону, лише цитує Конституцію України, Кодекс, Закон, а також судові рішення у своїй справі та вважає, що положення статті 8 Закону щодо „непередбачення звільнення від сплати судового збору громадських організацій інвалідів в частині забезпечення їх статутної діяльності“ обмежують доступ до правосуддя особам з інвалідністю та громадським організаціям, які їх представляють, у спосіб встановлення обов'язку сплати судового збору та подання документів до суду лише в електронній формі через особистий електронний кабінет є неконституційними, оскільки суперечать статтям 8, 21, 24, 55 Конституції України. Аналіз змісту конституційної скарги дає підстави для висновку, що Громадська організація фактично не погоджується з існуючим законодавчим регулюванням стосовно вказаних питань, а також не наводить жодних інших аргументів щодо невідповідності оспорюваних положень Кодексу та Закону Основному Закону України, що не можна вважати обґрунтуванням тверджень щодо їх неконституційності.

Отже, Громадська організація не дотримала вимог пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“, що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 37, 50, 55, 56, 58, 62, 77, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 56 Регламенту Конституційного Суду України Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

п о с т а н о в и л а :

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Громадської організації „Спілка інвалідів Львівської залізниці“ щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзаців першого, другого частини шостої статті 6 Господарського процесуального кодексу України, пункту 9 частини першої статті 5, статті 8 Закону України „Про судовий збір“ від 8 липня 2011 року № 3674–VI в редакції до внесення змін Законом України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення порядку розподілу судових витрат та судового збору“ від 18 червня 2025 року № 4508–IX на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ухвала є остаточною.

**ДРУГА КОЛЕГІЯ СУДДІВ
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**